

Iz međunarodne nautičko-trgovačke i lučke djelatnosti bosansko-hercegovačke luke na Neretvi u 16. stoljeću (preteče Kardeljeva)

Davno je to bilo kada sam prvi put postavljao neka pitanja oko Drijeva ili luke »Narenta« s velikom željom da dođem do barem nekih odgovora. Naime, naši vrlo poznati historičari su pisali da je ta luka bila vrlo važno i značajno mjesto za prodaju i trgovinu soli, pa vrlo važno tržište, pa da je to bosanska luka i tome slično — a mi smo tražili da li u tim pisanjima ima nešto i o tome tko je bio nosilac tog lučkog života i kakvi su bili brodovi koji su obavljali lučko trgovačke poslove u Neretvi itd. Dakle, mene je zanimalo dozнати tko je bio nosilac (judski faktor) pomorsko-trgovačke i lučke djelatnosti u luci »Neretva« u prošlosti? S kakvim prometnim sredstvima se obavljala ta djelatnost (da li s »drijevima«, lađama ili poslige s koka-ma ili galijunima itd)? Ali prije nego što počemo odgovarati na ta pitanja, da vidimo što o Drijevima i luci »Neretva« kaže naša Pomorska enciklopedija: DRIJEVA, srednjovjekovno tržište na donjoj Neretvi, danas Gabela. Ime dolazi prema slavenskom lađa — drijivo; u latinskim spomenicima naziva se forum mercantum Narenti. Drijeva su bila središte žive trgovine dolinom Neretve, jedno od glavnih mesta između Neretve i Bojane za prodaju soli i tržište gdje se prodavalno bosansko roblje. Dubrovčani su u Drijevima imali jednu od svojih najjačih trgovačkih kolonija¹. Eto, Pomorska enciklopedija samo toliko — i premalo za jednu luku, pa barem to bilo i u prošlosti. Ali o Drijevima se na drugim mjestima ipak pisalo dosta više. Mihajlo Dinić je 1936. godine objavio svoju studiju o trgovisu Drijeva i o njegovoj okolini u srednjem vijeku.² Vinko Foretić je godine 1952. u svojoj opširnoj radnji o dubrovačkoj srednjovjekovnoj pomorskoj trgovini također obratio posebnu pažnju i Drijevima i trgovisu na Neretvi³.

Marko Vego je u svojoj knjizi o naseljima srednjovjekovne Bosne nešto prostora odvojio i za Drijeva⁴. Naravno da je i Desanka Kovačević posebnu pažnju obratila pisanju i o Drijevima i »forum Narenti«⁵. O Drijevima i o pristaništu na Neretvi posebno je pisao Đuro Tošić⁶ a o tome su pisali i neki drugi autori. Tako je na primjer i Irmagard Manken pored ostalog pisala da se u prvoj polovici 14. stoljeća kod podjela prava dubrovačkog građanstva nalazilo nekoliko novih dubrovačkih građana porijeklom iz Neretve: godine 1350. dobio je dubrovačko građanstvo Branko Bogojević, Stojislav Mirojević, pa 1380. Pribil Radetković, Volkus Gojsalić iz Neretve itd⁷.

Nadalje, za ova naša razmatranja svakako je najzanimljiviji prilog Viktora Morpurga koji je donio vrlo vrijednu građu o veletrgovcu i privredniku Danielu Rodrigezu koji je bio židovski »konzul« u Neretvi (baš u drugoj polovici 16. stoljeća) spominjući trgovačke brodove (općenito — bez pojedinosti), trgovinu, trgovce itd. ističući da su židovski trgovci naročito poticali trgovačku djelatnost u Neretvi⁸ — što ćemo u ovom našem prilogu to novim i drugim arhivskim (dubrovačkim, a ne mletačkim kao onim u Morpurgovom radu) izvorima potvrditi i dopuniti ta izlaganja. Stoga ćemo prestati nabrajnjem o dosadašnjem pisanju o Drijevima na onaj način kako su to uglavnom radili dosadašnji pisci pišući o Drijevima odnosno o Neretvi. Mi ćemo na ovom mjestu nastojati konkretnizirati i »najopipljivije« prikazati nautičko-komercijalno i lučko trgovačko djelovanje u pristaništu-luci »Neretva«, a u prvom redu donijeti novoproneđene vijesti o nosiocima te djelatnosti: o pomorskim kapetanima, o patrunima-zapovjednicima brodova, o pomorskim trgovcima, o pomorskim osiguravateljima, te donijeti vijesti i o lučkom ukrcajnom, prekrcajnom ili iskrcajnom poslu u lučkom bazenu Neretve (preteće današnjeg Kardeljeva!).

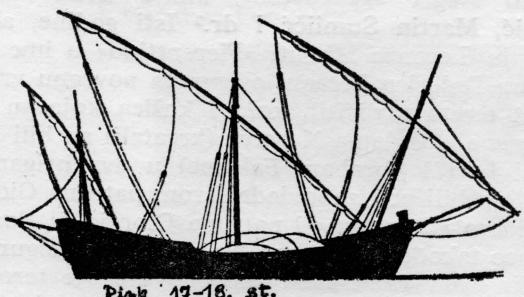
Dakle, počinimo s tim našim novim izlaganjima o međunarodnom nautičko-komercijalnom i lučkom djelatnošću bosansko-hercegovačke luke na Neretvi u drugoj polovici 16. stoljeća.

Drugog svibnja 1564. godine Izak Herges Benasson »Hebreo« u ime Raphaela Levi i Moj-sije Bottona »hebrei« osigurao je teret ukrcan u vodama Neretve u brigantinu patruna — zapovjednika toga broda Giacomo de Santi »Anconitano«. Osiguranje je važilo od početka krcanja u Neretvi do potpunog iskrcaja toga tereta u luci Ancone. To pomorsko trgovačko i brodsko nautičko osiguranje iz Izaka Hergesa obavili su i drugi osiguravatelji: Lorenzo Miniati, Bartul Zizzeri, Chiriaco Gualterucci, Francesco Negri »geneovese«, Julije Držić, Vlaho Držić, Martin Sumišić i dr.⁹ Isti godine, ali 6. srpnja, Lorenzo Miniati »Fierentino« u ime i za račun Federica Peraoni osigurava novčanu vrijednost tereta različitih koža i kožica koje su bile ukrcane u vodama Neretve (krcatelji su bili Raphael Levi i Abraham Falcone) u dva brigantina koji su bili pod zapovjedništvom patruna Giovanni Piero »d'Ancona« i patruna Giorgio di Bartholomeo također iz Ancone. To pomorsko osiguranje počinje od dana kada započne krcanje tereta u te brodove pa do iskrcaja toga tereta u luci An-

cione (uz 4%). Uz Lorenza Miniatija osiguravatelji su još Francesco Gualterucci i Chiriaco Gualterucci.¹⁰ Dana 27. svibnja 1581. godine Nicolo Miniati u ime i za račun Frana Busta iz Bosne osigurava teret koža, kožica i voska (i drugu trgovacku robu) koja se ukrcala u Neretvi u brod tipa sajeta pod zapovjedništvom patruna Serafina Capistrelli. Taj se teret prevozio u Anconu.¹¹ U tome pomorskom osiguranju sudjeluju Anto Gučetić, Jero Držić, Bernard Jelić i dr.¹¹ Krajem siječnja 1582. godine brod tipa sajete imenom »Santa Maria e San Joseph« pod zapovjedništvom kapetana Seraphina Capotesta iz Ancone doplovila je u luku Neretve. Tu je ukrcala teret različite vrste koža i kožica. I taj teret i ta sajeta bili su osigurani u Dubrovniku, a to osiguranje obavio je Samuel Ergas u ime i za račun Josepha Maroc »di Salonicchio«. Krcatelji u Neretvi bili su Salomon Chabiglio i Salomon Chassan »consuli in Narente«. Taj se teret iskrcao u Anconi.¹² Osigurateљi u Dubrovniku bili su Ago Pucić, Božo Nalješković i dr.¹² Šest mjeseci poslije toga Antonio Ferro osigurava trgovacku robu ukrcanu u luci Neretve u dva broda tipa marcilijane. Teret je bio određen da se iskrca u Anconi, a osiguravatelji su podmirili svoje obaveze i to Jero Držić, Anto Medo, Nikola Gučetić i dr.¹³ Poznati veletrgovac i pomorski poduzetnik Samuel Ergas za račun Mojsija Maghi »hebreo di Salonicchi« opet je osigurao teret koža i kožica koji se ukrcao u Neretvi u Burićev brod. Taj brod i taj teret bio je određen za Veneciju. U poslu pomorskog osiguranja sudjeluju Ivo Resti, Vice Grasso i dr.¹⁴ Dana 15. rujna 1582. godine poznati veletrgovac, privrednik u luci Neretve ugledan židovski predstavnik u toj luci Jakob Rodrigez krca teret različite robe u Neretvi a u brod tipa fregata kapetana Marina Mihova Dubrovčanina. Taj teret i brod, koji je bio određen za Veneciju, osiguravaju Kuzma Ferini, Trajan Crijević, Andro Resti i dr.¹⁵ Dana 17. srpnja 1586. bio je registriran posao pomorskog osiguranja nakon što se u luci Neretve u galijun imenom »San Augustino Bonaventura« pod zapovjedništvom patruna Nikole Gricona počeo krcati teret koza, kožica, voska i druge trgovacke robe koja je bila određena da se iskrca u luci Ancone. U tome poslu oko osiguranja sudjelovali su Izak Pardo, Samuel Ergas i Aron Amadio.¹⁶ Nakon toga, skoro godinu dana, kada je ukrcao teret u Neretvi u svoj brod, kapetan Nikola Radov otputovao je u Anconu.¹⁷ U istoj godini, ali u drugom brodu bio je u Ne-

retvi ukrcan teret koža i voska za Anconu.¹⁸ Dana 22. travnja 1587. godine u Dubrovniku je obavio pomorsko osiguranje Samuel Ergas u ime za račun Daneila Rodrigeza, židovskog konzula luci Neretve, veletrgovca, poznatog privrednika vrlo uglednog poslovnog čovjeka u Dubrovniku Veneciji, Rimu i td. To osiguranje se odnosilo na ukrcani teret koža i kožica u luci Neretve, a brod potruna Mihajla s Krette. Teret je bio određen za Anconu.¹⁹ Nešto malo više od mjeseca dana nakon toga osiguranja u Dubrovniku je obavljeno osiguranje tereta koža i voska ukrcano u Neretvi a u isti brod patruna Mihajla iz Krete. U tome poslu bili su angažirani Izak Abuaf, Luka Bunić, Nikola Gučetić i dr. — brod je otplovio u Anconu.²⁰ Godinu dana poslije toga Joseph De melech je osigurao teret koža ukrcane u Neretvi u brod patruna Nikole Radana a za račun Mojsije Jakoba Cassana. Teret je bio određen da se iskrca u Anconi.²¹ Dana 30. svibnja 1588. godine Izak Principale u ime i za račun Mordocaj Egchenazija osigurava trgovacku robu ukrcanu u Neretvi u brod imenom »Resta scura« patruna Mihajla »di Candia«. Brod i teret bili su određeni da otplove u Anconu. U tome poslovanju sudjelovali su još: Jakob Danon, Izak Danon, Ago Pucić, Marin Držić, Jako Martolosić, Ivo Mažibradić, Božo Naljenković i dr.²² Dana 4. srpnja 1888. Jakob Danon u ime i za račun Abrama Altomura i Coen Bernaduta osigurava teret voska ukrcan u luci Neretve u navu »Resta scura« patruna Mihajla iz Krete s tim da se taj teret u ispravnom stanju iskrca u luci Ancone.²³ Skoro u isto vrijeme Salomon Cabiglio osigurao je teret različitih vrsta koža i druge robe koje su bile ukrcane u luci Neretve a na marciljanu patruna Jakova Nikolina iz Trogira. U ugovoru stoji da se taj teret iskrca u ispravnom stanju u Veneciji. Osiguranje je obavljeno uz 3 i 1/2% a u tome poslovanju su sudjelovali Miho Sorkočević, Jakov Martolosić, Pero Bunić, Ivo Gleđević, Abram Izak Abuaf i dr.²⁴ Dvije godine kasnije Aron David Coen osiguravaju teret voska ukrcan u luci Neretve (krcatelj Abram Cusi) u galeru Vlada (»galera di traffico«) pa je taj teret prevezен u Veneciju.²⁵ Prvog srpnja 1593. godine u dubrovackoj notarskoj knjizi bilo je zabilježeno pomorsko osiguranje (a ujedno i najam broda) splitske marcilijane. Taj je brod pod zapovjedništvom Đura Jankovića iz Splita tada boravi u splitskoj luci, ali se patrun Janković obvezao da će iz splitske luke odjedriti i pristati u luku »Neretwe« pa će tamo ukrcati teret drva za gorivo i taj teret će prevesti i sigurno iskrcati na obali u luci Ancone.²⁶

I eto, ušli smo u 1600. godinu kada je na 28. lipnja Abram i Izak Benun osigurao teret od »800 schiavine di Mostaro« koje su bile ukrcane u »Neretvi« pod palubom broda tipa fregate pod zapovjedništvom kap. Marka Toricchi (Torić) iz Šibenika. Taj je teret skjavina bio namijenjen da se uredno iskrca na obali u luci Ancone. Poslove oko osiguranja tih poslova obavili su Ago Pucić, Niko Gučetić, Niko Bobaljević, Bartul Nalješković i drugi.²⁷ U 1605. godini bilo je zabilježeno

PIK. 17-18. st.

zeno (u dubrovačkim službenim notarskim spisima) i ovo: dubrovački privrednik Abram Abeatar u ime i za račun »Selim Turco dalla GABELLA« osigurao je teret ulja i druge trgovačke robe ukrucane u luci Drač, a u fregatu patruna-zapovjednika toga broda Andra Mihova iz Gruža. Na margini toga arhivskog spisa u posebnoj bilješci stoji zabilježeno: **Selim Turco Narentano** (HAD. Noli 56-1, sv. 46, f. 159). Osim toga, u tom arhivskom izvoru (druge polovice 16. stoljeća) nailazili smo i na mnoga imena trgovaca iz Trebinja, Mostara, iz Bosne (općenito) itd., ali nismo mogli točno utvrditi da li su i ti trgovci trgovali u tome pristaništu na Neretvi. Ovdje ćemo spomenuti samo neke: Frano Lučin, trgovac iz Bosne,²⁸ Marko Ivanišević, trgovac i pomorski poduzetnik iz Trebinja,²⁹ »Jachia Celebia e Achmet di Mostar«,³⁰ Nikola Ivanišević,³¹ Frano Tadić i Petar Nikolić iz Banje Luke.³²

S tim nabranjem stigli smo do završetka ovog našeg rada. Držimo da smo naš zadatak (u početku postavljen) priveli do kraja pa i s toliko novom arhivskom građom možemo nešto novi reći u vezi postavljenog zadatka. Najprije, utvrdili smo imena i prezimena kapetana i patruna zapovjednika trgovačkih jedrenjaka koji su plovili uz i niz rijeku Neretvu i koji su obavljali nautičko trgovačke i lučko komercijalne poslove u luci »Neretva«, a to su bili ovi: Giacomo de Santis iz Ancone, Giovanni Piero iz Ancone, Giuseppe di Bartolomeo također iz Ancone, Serafino Capistrelli, patrun Burić, Marin Mihov Dubrovčanin, Nikola Gricon, Nikola Radov, patrun Mihajlo iz Krete, Nikola Radan, Jakov Nikolin iz Trogira, patrun Vidal iz Venecije, Đuro Janković iz Splita, Marko Toricchi iz Šibenika itd. Uz ove kapetane i patrune zapovjednika brodova (logično je) bili su još ostali članovi brodskih momčadi tih trgovačkih jedrenjaka koji su svojim znanjem i mornarsko-brodsko-pomorskim umijećem s uspjehom obavljali nautičke zadatke dolaska i odlaska iz neretvanske luke, a onda poslove ukrcaja i iskrcaja različitih tereta najprije »u Neretvi« a onda poslije ponajviše u luci Ancone i Venecije. To su bili zapovjednici ovih tipova trgovačkih jedrenjaka: brigantin, sajeta, nava, mar-

cilijana, galijun, trgovačka galija i »brod« (kao opći naziv). To su bili veći transjadranski tipovi brodova a neki od njih mogli su poduzimati i nautičko komercijalna putovanja i izvan Jadran-skog mora. Kada smo tako registrirali ovaj brodsko-nautičko-pomorsko-plovidbeni faktor ove naše teme, sada ćemo na jednom mjestu upisati i neke trgovce koji su djelovali u luci »Neretva«: Raphael Levi, Mojsije Botton, Abraham Falcone, Frano Busto, Aron Amadio, Samuel Ergas, Daniel Rodríguez, Mojsije Cassan, Mordacaj Eschenazi, Abram Altomura, Coen Barnardut, Jakob Rodriguez.

Dakle i s ovakvim rezultatima može se zaključiti da je luka i pristanište »Neretva« u drugoj polovici 16. stoljeća imala značajnu međunarodnu vrijednost i važnost. Tome treba najviše zahvaliti Donielu Rodríguez, židovskoj trgovačkoj koloniji u Neretvi i organizaciji svjetskog glasa uzornog pomorsko trgovačkog i nautičko brodskog osiguranja u Dubrovačkoj Republici. To dubrovačko osiguranje davalо je punu sigurnost i garanciju uspješnog pomorskog i lučkog poslovanja u luci i pristaništu Neretve. Logično, dubrovački osiguravatelji neretvanske trgovine i brodova (koji su tu trgovinu prevozili) imali su dobre materijalne koristi, ali su u slučaju havarije ili gubitka broda koji je sudjelovao u tim poslovima dubrovački origuravatelji isplaćivali osiguraninu. Iza te ustanove pomorsko-brodarskog osiguranja stajao je ljudski faktor i kapital ovih Dubrovčana i onih trgovaca i privrednika koji su živjeli i komercijalno djelovali u Dubrovniku: Ago Pucić, Niko Gučetić, Niko Bobaljević, Bartul Nalješković, Jakov Martolosić, Abram Abuaf, Ivo Mažibradić, Marin Držić, Izak Danon, Luko Bunić, Vice Grasso, Trajan Crijević (Cerva), Andro Resti, Jero Držić, Anto Medo, Božo Nalješković, Bernard Jelić, Lorenzo Minisati, Francesco Gualterucci, Ciriaco Gualterucci, Martin Sumičić, Bartul Zizzeri, Francesco Negri (»genoveae«) i dr.

Od tipova trgovačkih jedrenjaka koji su u drugoj polovici 16. stoljeća obavljali nautičke zadatke plovlenja uz i niz Neretvu i koji su izvršavali lučke poslove ukrcaja i iskrcaja putnika i različitih vrsta tereta (a ponajviše bosansko-her-

DRUŠTVO PRIJATELJA DUBROVAČKE STARINE

OKUPLJA SVE LJUBITELJE DUBROVAČKE BAŠTINE DA AKTIVNO SUDJELUJU U OCUVANJU KULTURNO-POVIJESNOG NASLJEĐA, POSEBNO URBANISTICKO-FORTIFIKACIJSKOG SKLOPA DUBROVACKE REPUBLIKE, NAJZNACAJNIJEG OSTVARENJA DUBROVACKOG GRADITELJSTVA KOJE JE USLOU POPIS SVJETSKIH VREDNOTA

**Društvo
za proučavanje
i unapređenje
pomorstva
Jugoslavije
u Dubrovniku**

POZIVA POMORCE I OSTALE SURADNIKE DA UPUCUJU SVOJE PRLOGE ČASOPISU »NAŠE MORE« I TIME ŠIRE POMORSKU MISAO I UNAPREĐUJU NAŠE POMORSTVO

cegovačkog bijelog i žutog voska, različitim vrstama koža i kožica itd) u luci Neretve najviše se spominju marcilijane. A marcilijana ili marsilijana je bila tip trgovackog jedrenjaka za prijevoz tereta i putnika. To je bio jedrenjak takozvane četrvrtaste krme koji su u to vrijeme (a pogotovo u 17. stoljeću) mnogo upotrebljavali markiđanski i mletački brodari i pomorski trgovci za svoju plovvidbu po Jadranskom moru. Marsilijane su imale vrlo jaki pramac pomalo ovalnog oblika. One su bile manje od nava i galijuna. Marsilijane su imale tri jarbola i na pramcu kosnik. Imala je četrvrtašta i latinska jedra.³³

Na kraju jedna napomena: ovim radom ovu smo povijesnu temu — nautičko brodarsku i međunarodnu pomorsko lučku djelatnost luke Neretve — tek počeli rasyjetljavati i to samo na osnovi jednog arhivskog izvora iz samo jednog pomorskog središta s kojim je u to doba »Neretva« imala poslovne veze. I to samo o osiguranim brovima (i u njima teretima) koji su ukrcavali terete u toj neretvanskoj luci. Sigurno je da u Dubrovniku nisu bili osigurani mnogi drugi tereti i brodovi koji su tada obavljali te poslove u Neretvi. Više je za vjerovati da su mnogi takvi brodovi bili osigurani u Veneciji, Anconi i drugdje. Stoga će u buduće trebati za ovu temu proučiti i te arhive. Ali i bez drugih novih vijesti na osnovi ovog našeg izlaganja o ovoj temi možemo već sada reći da je međunarodno pristanište i lučko središte »Neretva« u drugoj polovici 16. stoljeća bilo značajno pomorsko trgovište koje je doprinijelo ekonomsko-društvenom i kulturnom razvoju kraja i šire.

Bilješke:

¹ DRIJEVA — Pomorska enciklopedija Jugoslovenskog leksikografskog zavoda. Drugo izdanie. Svezak 2. Zagreb 1975, ctr. 244.

² Mihajlo Dinić, Trg Drijeva i okolina u srednjem veku, Beograd 1938 (Godišnjica N. Čučića) str. 109 — 147 (to je separat u Historijskom arhivu u Dubrovniku — koji je ostao bez bibliografskih podataka).

³ Vinko Foretić, Nekoliko pogleda na pomorsku trgovinu Dubrovnika u srednjem vijeku, Zbornik DUBROVAČKO POMORSTVO, Dubrovnik 1952. str. 161 — 162.

⁴ Marko Vego, Naselja bosansko-vjekovne države. Sarajevo 1957. str. 35.

* Desanka Kovačević, Trgovina u sred.

1) due Reali: securata quato sono per impeneri comp' per portar @ Nelle peccati
2) due Reali: dieci lire per libidici: di sei comp' per spalmar le arborate
— due Reali mille quato come Reale uno ete quarti eto (con i sens per le spese)
cibarie facci arrivedate official d' uale ciò en sile nobis no compagno sciuian
pene se parone calzato marangone doj o imbarde' escales facci. In res' a cinque
tempo comunicando dal quindecie. Suoro per tutto ultimo di novembre andrai
de studi sua p. m. per ora al mete vedutando areal: videce e ne quarti
— deos Reali: tenere quarantadue e son per fare Premoni franche & le portate
ti darro per avante io ciò al nostro meda parto al suo compagno una en lo
al marangone mof et al @ L' uno de fanno in tuo parte tre emebo @ Reali
quarantadue e manuadi: dieci noui per parte vnghe
— due Reali: dieci: castelli: pu vantafis dato abbo: de Giovanni calafac

njovjekovnoj Bosni. Naučno društvo N. R. Bosne i Hercegovine. Djela XVIII. Knjiga 13. Sarajevo 1961. (posebno na str. 77 — 78).
Desanka Kovacević, Gradska naselja srednjovjekovne bosanske države. Sarajevo 1978.

⁶ Đuro Tošić, O drijevskoj carini. Priloz Instituta za istoriju u Sarajevu — broj 16. Sarajevo 1979. str. 189 — 195.

Duro Tošić, Donji tok Neretve u srednjem vijeku s posebnim osvrtom na trg Drijeva. Hercegovina br. 2, 1978. Mostar 1982, str. 47 — 73.

Đuro Tošić, Stanovništvo srednjovjekovnog trga Drijeva. Prilozi instituta za istoriju u Sarajevu br. 19. Sarajevo 1982.

⁷ I r m a g a r d M a n k e n , Dubrovački patrijat u XIV veku. Srpska akademija nauka i umetnosti. Posebna izdanja — knjiga CCCXL. Odjeljenje društvenih nauka — knjiga 36. Beograd 1960. str 79, 92 i 95.

⁸ Viktor Morpurgo, Danial Rodriguez i osnivanje splitske skele u XVI stoljeću. STARINE Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Knjiga 52. Zagreb 1962. str. 185 — 248 (posebno str. 201).

⁹ Historijski arhiv u Dubrovniku. Noli e sicurta — notaria, 56 — 1, svezak - knjiga 1, f. 161v — 162

- 10 HAD. Noli, sv. 1, f. 181.
  - 11 HAD. Noli, sv. 15, f. 9.
  - 12 HAD. Noli, sv. 15, f. 144, 194.
  - 13 HAD. Noli, sv. 15, f. 308 — 309.
  - 14 HAD. Noli, sv. 16, f. 42.
  - 15 HAD. Noli, sv. 16, f. 48.
  - 16 HAD. Noli, sv. 20, f. 214 — 216.
  - 17 HAD. Noli, sv. 22, f. 315v.
  - 18 HAD. Noli, sv. 21, f. 244v — 245.
  - 19 HAD. Noli, sv. 21, f. 227.
  - 20 HAD. Noli, sv. 21, f. 244 — 245.
  - 21 HAD. Noli, sv. 22, f. 215v.
  - 22 HAD. Noli, sv. 23, f. 79 — 80, 81.
  - 23 HAD. Noli, sv. 23, f. 106 — 107.
  - 24 HAD. Noli, sv. 23, f. 151.
  - 25 HAD. Noli, sv. 25, f. 58v.
  - 26 HAD. Noli, sv. 29, f. 126v.
  - 27 HAD. Noli, sv. 41, f. 57.
  - 28 HAD. Noli, sv. 3, f. 252v.
  - 29 HAD. Noli, sv. 3, f. 252v. 266

²⁹ HAD. Noli, sv. 3, f. 265 — 266. Ovaj je trebinjski veletrgovac u Dubrovniku obavio pomorsko osiguranje za teret od 104 vreće vune i druge trgovacke robe koje je ukrcao u brigantin kap. Anta Mihova Dubrovčanina — roba je bila određena za Anconu.

- ³⁰ HAD. Noli, sv. 23, f. 83 i 87.
³¹ HAD. Noli, sv. 24, f. 54v.
³² HAD. Noli, sv. 34, f. 75v, 78 i 99.
³³ Josip Luetić, Brodovlje D.

Josip Lutje, Brodoviće Dubrovačke Republike 17. stoljeća. GRAĐA ZA POMORSKU POVIJEST DUBROVNIKA Pomorskog muzeja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku. Knjiga 3. Dubrovnik 1964. str. 31 — 32.

Detalj brodske knjige troškova (iz
dataka) dubrovačke nave »Santa
Maria Magdalena« za koje se vidi
trošak nabavke prehrabnenih arti-
kala, iznos predujma i popis čas-
nika među kojima je i penese,
osoba koja se brine o prehrani
na brodu

(Uz napis Bora Kamića »Plaće du brovačkih pomoraca na brodovima Dubrovačke Republike)